

гария въ оная епоха бѣха бѣдни, оскѣдни, недостатъчни, та да има да кажемъ съ що се е закърмила душата на бждащия поетъ, тѣй жедна днесъ за протести. Оригинална литература нѣмахме. Раковски пишеше, но неговитѣ грапави като турски калдаръмъ произведения се четѣха тайно, и ние незнаемъ, дали тѣ сж стигали до кжщата на даскалъ Ботю. Любенъ Каравеловъ току-що започваше, но той бѣше неизвѣстенъ още. И колкото бѣ създаде българската литература, то дождаше късно до Калоферъ, или бѣше не отъ характеръ да задоволи широкиятъ умъ на едно дѣте, въ развитието на което годинитѣ ставатъ дни. При това положение, Христо Ботйовъ бърза да използва двѣ условия: руската литература и науката, която може да извлѣче изъ неимовѣрно разрасналия се за тогавашнитѣ врѣмена калоферски животъ. Бащата билъ домъкналь контрабанда изъ Русия нѣкакви съчинения, като нѣколко Венелинови, нѣкое издание отъ Крилови басни, стихотворения отъ Пушкина и др. т. Само два реда, прѣведени отъ бащата и случайно чути отъ сина, били достатъчни за послѣдния, да не даде мира на вѣчно заетия съ работа даскалъ. Намирайки се въ кжщи, когато не е на бойното поле въ „горнята махала“, той стискаль рускитѣ книги въ своитѣ момчешки ржцѣ и насила принуждаваль своя баща да му прѣвежда стихове или проза. Начало на литературното образование у впечатлителното дѣте било турнато още въ балканската колиба. Но баснитѣ на Крилова бѣха дѣла революция не само въ руската художественна литература, но още и за развитието на съзнателната руска младежъ. Криловската басня не пѣпля по поврхността на руския крѣпоснически животъ: тя забива грѣшническото си жило дълбоко въ „несъгласията“ между горала и живота, между онова което е, и онова което трябва да бжде, и те кара да мислишъ, кара те да сравнявашъ, кара те да прѣдполагашъ, да строишъ